

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	травень		1 722	1 722	0,80	1 378	1,82	758,04
6	червень	100 000	1 667	101 667	0,80	81 333	2,05	39 708,39
7	липень		0	0	0,80	0	2,31	0,00
8	серпень		0	0	0,80	0	2,60	0,00
9	вересень	50 000	0	0	0,80	0	2,93	17 065,00

Загальна вартість ТВа становить 61 523,31 грн.

Рінд = БВк – ТВк = 100 000,00 грн – 61 523,31 грн = 38 476,7 грн.

З наведеного прикладу видно, що за однакових умов надання кредиту сума резерву різна, а другий розрахунок є більш складним.

Резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків є спеціальним резервом, необхідність формування якого обумовлена кредитними ризиками.

Більш складний розрахунок розміру резервів за кредитними операціями забезпечує більш точну суму фактичного ризику за кредитними операціями, чим сприяє підвищенню ліквідності та стабільності банку.

У зв'язку з новизною даної теми, вона є доволі актуальною і повинна розглядатись вченими-економістами України. На сьогоднішній день у банках України створені програми, які дозволяють автоматично розраховувати суми резервів, знімаючи дані для розрахунків прямо з операційних систем банку, в якому надано кредит. Але для проведення аудиту та контролю за правильністю розрахунків є значні складнощі. Крім того, підвищення розміру резервів знижує доходи банку, зменшує суми оподаткування, відволікає кошти з обороту. Тому в інтересах кожного банку є потрібність розібратись з існуючим порядком з метою зменшення своїх можливих втрат.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Постанова Правління Національного банку України від 6 липня 2000 року № 279 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 170 від 31 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4695.html. – Назва з екрану. 2. Постанова Правління Національного банку України від 25 січня 2012 року № 23 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 499 від 30 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4695.html. – Назва з екрану.

Погрібняк Д. С.

УДК 657.479.5

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОГНОЗУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Визначено сутність поняття "собівартість", запропоновано методику прогнозування собівартості реалізованої продукції сільськогосподарського підприємства за допомогою побудови економіко-математичної моделі з урахуванням трендової, циклічної, сезонної та випадкової складових.

Аннотация. Определена сущность понятия "себестоимость", предложена методика прогнозирования себестоимости реализованной продукции сельскохозяйственного предприятия с помощью построения экономико-математической модели с учетом трендовой, циклической, сезонной и случайной составляющих.

Annotation. The essence of the concept "cost" was defined. Methods for predicting the cost of sold products of agricultural enterprises are proposed by building an economic and mathematical model based on the trend, cyclical, seasonal and random components.

Ключові слова: собівартість, витрати, управління витратами, аналіз, прогнозування, модель.

В умовах економічної нестабільності роль собівартості набуває важливого значення і тісно пов'язана з усіма іншими економічними категоріями. Управління витратами на виробництво та собівартістю продукції дає можливість сільськогосподарським підприємствам виносити обґрунтовані рішення про збільшення чи зменшення обсягів виробництва певних видів продукції, визначення цін на продукцію, рентабельність, побудову внутрішньогосподарських відносин. Тому в сучасних умовах є актуальним розвиток теоретичних засад аналітичного забезпечення управління собівартістю продукції сільськогосподарських підприємств у цілому та прогнозування її значень зокрема.

Метою статті є удосконалення аналітичного забезпечення управління собівартістю продукції сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є собівартість реалізованої продукції.

Предметом дослідження обрано аналітичне забезпечення управління витратами основної діяльності і собівартістю продукції сільськогосподарського підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: розкрити сутність поняття "собівартість", запропонувати методику прогнозування собівартості реалізованої продукції сільськогосподарського підприємства (на базі ТОВ "Колос Шипуватого").

В економічній літературі зустрічається багато визначень терміна "собівартість". На думку Цал-Цалко Ю. С. [1, с. 6], собівартість – виражені в грошовій формі затрати на витрачені засоби виробництва, оплати праці та соціальні заходи. Н. Ільєнко та С. Савкова [2] вважають, що це вартісна оцінка використання в процесі виробництва природних ресурсів, засобів і предметів праці, послуг та оплати праці працівників. Бойчик І. М. [3] визначає собівартість продукції як грошове вираження витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції, а на думку Олейника О. В. та Бойко С. В. [4], собівартість характеризує ефективність всього процесу виробництва на підприємстві, оскільки в ній відображається рівень організації виробничого процесу, технічний рівень, продуктивність праці, частка затрат на виробництво за окремими статтями та елементами й інші витрати на випуск продукції.

Ефективним інструментом досягнення стійких конкурентних позицій підприємств є врахування загальних порівняльних тенденцій розвитку показників підприємства, одним з яких є собівартість реалізованої продукції, виділення їх циклічної, сезонної та випадкової складових [5, с. 140]. Прогнозування значень таких показників із виділенням зазначених складових можливе на основі побудови мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду результативного показника підприємства. Модель декомпозиції динамічного ряду відноситься до класу динамічних. У динамічних моделях, на відміну від статичних, фактор часу (t) ураховується як додаткова змінна.

Динамічний ряд собівартості реалізованої продукції підприємства можна подати у вигляді мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду:

$$Y = T \times C \times S \times R,$$

де Y – собівартість реалізованої продукції, тис. грн (результативний показник);

T – трендова складова;

C – циклічна складова;

S – сезонна складова;

R – випадкова складова.

Динамічний ряд собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" наведено на рис. 1. Виходячи з динаміки собівартості реалізованої продукції, слід зазначити, що зростання показника характерне у 3 – 4 кварталах, однак із певним проміжком часу.

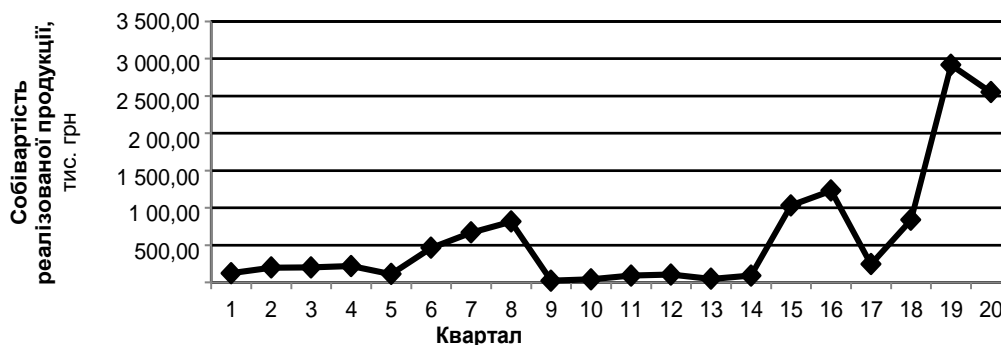

Рис. 1. Динамічний ряд собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" за період 2008 – 2012 рр.

Трендову складову моделі декомпозиції динамічного ряду наведено на рис. 2.

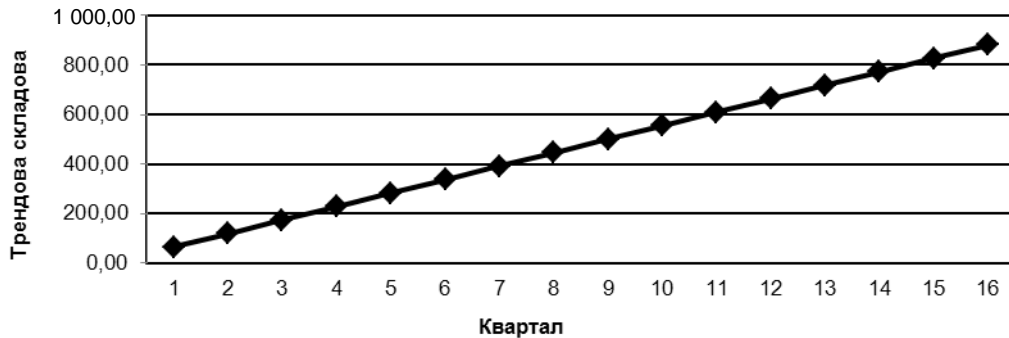

Рис. 2. Трендова складова моделі декомпозиції динамічного ряду собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" за період 2008 – 2012 рр.

Слід навести графічно на рис. 3 значення циклічної складової, що буде вказувати на тенденцію зниження (зростання) собівартості реалізованої продукції за аналізований період, які пов'язані зі впливом економічних циклів (спад або зростання економічних показників).

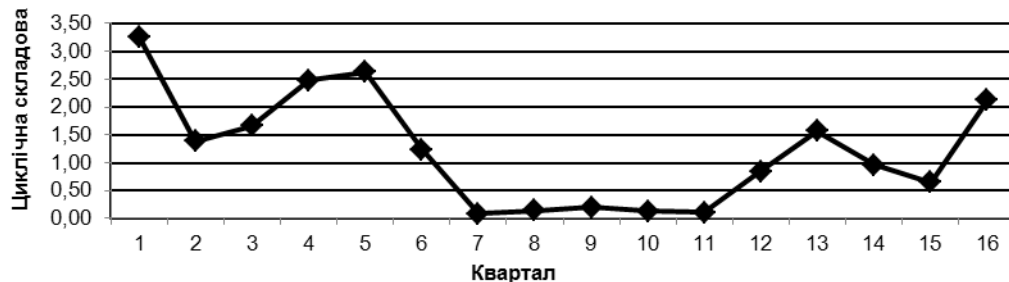

Рис. 3. Циклічна складова моделі декомпозиції динамічного ряду собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" за період 2008 – 2012 рр.

Як видно з рис. 3, для ТОВ "Колос Шипуватого" характерна певна циклічність у провадженні господарської діяльності, а також можлива сезонність.

Досить часто в діяльності сільськогосподарських підприємств спостерігається вплив випадкових факторів, що не залежать від сезону, стадії економічного циклу підприємства чи результатів його діяльності.

Динаміку випадкової складової моделі декомпозиції динамічного ряду наведено на рис. 4.

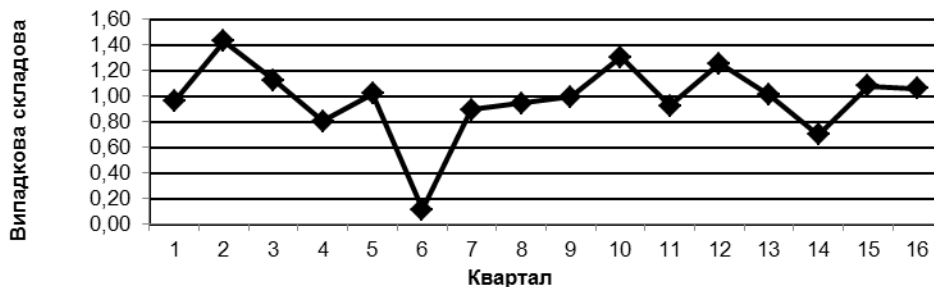

Рис. 4. Випадкова складова моделі декомпозиції динамічного ряду собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" за період 2008 – 2012 рр.

Одним із найважливіших етапів побудови мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду є визначення прогнозних значень досліджуваного показника з урахуванням трендової, сезонної та циклічної складових економіко-математичної моделі. Визначення прогнозного періоду 2013 – 2016 рр. обґрунтовано обмеженою кількістю наявних даних за період, який аналізується.

Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції підприємства з урахуванням трендової складової наведено на рис. 5.

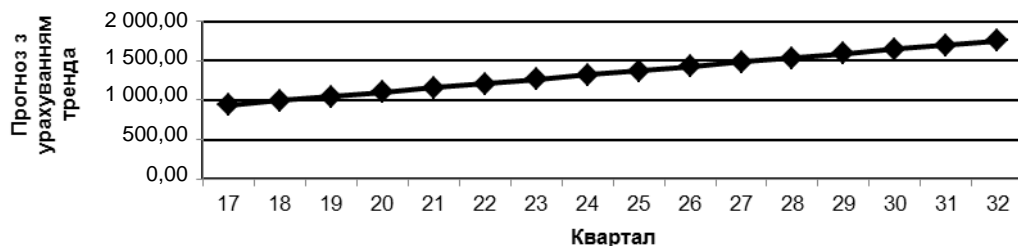

Рис. 5. Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" з урахуванням трендової складової

Графічне зображення прогнозних значень з урахуванням трендової складової вказує на подальше стабільне зростання до 2016 р. включно, собівартість реалізованої продукції підприємства при незмінності інших умов внутрішнього та зовнішнього середовища.

Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції підприємства з урахуванням трендової та сезонної складових наведено на рис. 6.

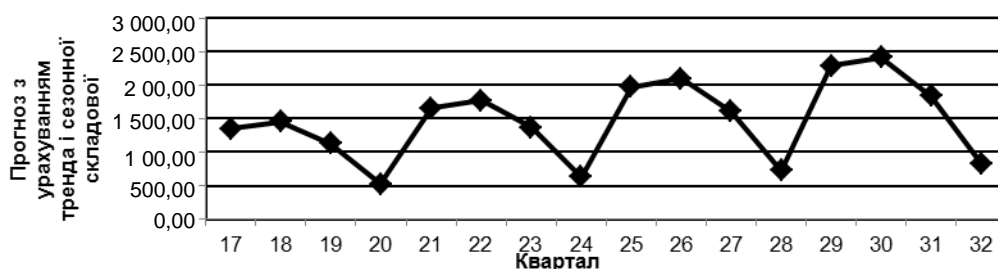

Рис. 6. Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" з урахуванням трендової та сезонної складових

Так, відповідно до розрахунків кожного року, починаючи з 2-го кварталу, собівартість продукції буде знижуватися. Це можна пояснити тим, що саме у 2-му кварталі проходять усі основні сільськогосподарські роботи, які пов'язані з вирощуванням продукції рослинництва. Тобто основні заходи щодо зниження собівартості необхідно проводити саме в 1 – 2-му кварталах.

Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції підприємства з урахуванням трендової, сезонної та циклічної складових подано на рис. 7.

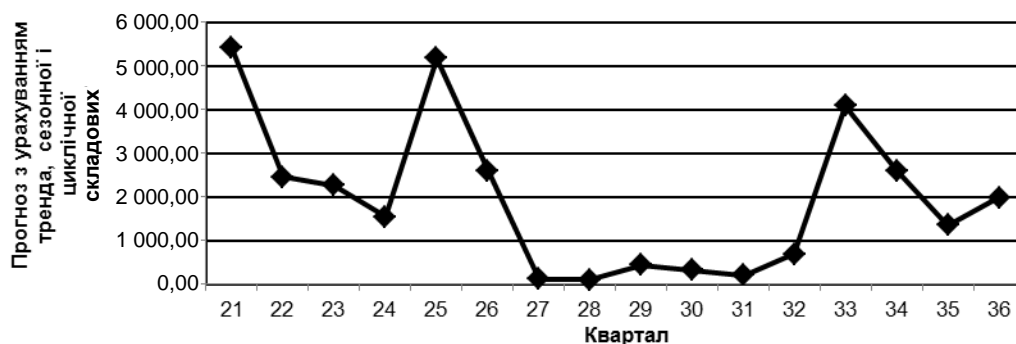

Рис. 7. Прогнозні значення собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" з урахуванням трендової, сезонної та циклічної складових

Графічна інтерпретація прогнозних значень собівартості реалізованої продукції вказує на можливе повторення економічного циклу періоду 2008 – 2012 рр. Побудовані прогнози свідчать про зниження собівартості значними темпами, особливо у 2014 – 2015 рр. порівняно з 2012 – 2013 рр.

Виділення трендової складової моделі дозволяє зробити висновок про ймовірне стабільне зростання собівартості реалізованої продукції ТОВ "Колос Шипуватого" у період 2013 – 2016 рр. Динаміка циклічної складової вказує на наявність можливості зниження собівартості реалізованої продукції в прогнозованому періоді. Окрім того в діяльності підприємства чітко простежується сезонність, що дає можливість регулювати витрати на вирощування продукції рослинництва шляхом пошуку більш ефективних і одночасно менш витратних мінеральних добрив, способів обробки земельних ділянок тощо. Проте не слід забувати про досить високу ймовірність впливу випадкових факторів, що характерні для діяльності сільськогосподарських підприємств України.

Таким чином, під поняттям "собівартість" слід розуміти показник ефективності виробництва, величина якого може бути виражена у фізичній або грошовій формі та дорівнює сумі всіх витрачених ресурсів на створення та реалізацію продукції.

Оскільки від ефективності управління собівартістю реалізованої продукції залежать результати діяльності сільськогосподарського підприємства, то окрім проведення аналізу собівартості доцільним є прогнозування. Запропонована мультиплікативна модель декомпозиції динамічного ряду є одним із можливих алгоритмів побудови прогнозу собівартості реалізованої продукції сільськогосподарських підприємств, оскільки для цих підприємств характерною є сезонність господарської діяльності.

Наук. керівн. Яртим І. А.

Література: 1. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посібн. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с. 2. Ільєнко Н. Собівартість продукції та її формування / Н. Ільєнко, С. Савкова // Справочник економіста. – 2005. – С. 5–10. 3. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посібн. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с. 4. Олейник О. В. Аналітико-контрольне значення калькулювання в системі економічної інформації хозяйствующего субъекта [Текст] / О. В. Олейник, С. В. Бойко // Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции : монографія. – Житомир ; Краматорск : ЧП "Рута". – 2005. – 588 с. 5. Московчук А. Т. Аналітичне забезпечення управління витратами [Електронний ресурс] / А. Т. Московчук, В. І. Ліщук, І. О. Московчук. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_em/2008_5_2/Zbirnik_EM_08_2_42.pdf. – Назва з екрану.

Халімон М. В.

УДК 657.6:658.14/.17

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розкрито сутність поняття "фінансові результати", розглянуто особливості їх аудиту на підприємстві. Обґрунтовано доцільність розвитку аудиту звітності та фінансових результатів діяльності підприємства і запропоновано пропозиції щодо розробки їх методики.

Аннотация. Раскрыта сущность понятия "финансовые результаты", рассмотрены особенности их аудита на предприятии. Обоснована целесообразность развития аудита отчетности и финансовых результатов деятельности предприятия и предложена разработка их методики.

Annotation. The essence of the concept "financial performance" was disclosed, peculiarities of its audit were studied. The expediency of auditing accounting and financial results was substantiated. Proposals for the development of methods were given.

Ключові слова: фінансові результати господарської діяльності, контроль, аудит фінансових результатів діяльності підприємства.

Фінансові результати є ключовим поняттям для господарчої діяльності, оскільки вони характеризують ефективність звичайної, операційної та надзвичайної діяльності підприємства. Також на основі фінансових результатів наприкінці звітного періоду підбиваються підсумки та приймаються рішення щодо управління підприємством, формування ефективної конкурентної тактики та стратегії підприємницької діяльності. Тож виникає проблема інформаційного забезпечення процесу управління і набуває актуальності питання про вдосконалення контролю фінансових результатів, які є однією з найважливіших складових інформаційної системи підприємства.

Сутність категорії фінансових результатів розкрита в працях як вітчизняних авторів, так і іноземних. Питання про економічну природу даного поняття розглядали Валуєв Б. І., Бутинець Ф. Ф., Пушкар М. С., С. Нікітін [1 – 4]. У зарубіжній літературі дане питання висвітлили у своїх працях І. Бланк, Хендріксен Е. С., Ван Бреда М. Ф. та ін. [5 – 7].

Незважаючи на вагомі здобутки вчених щодо обліку фінансових результатів, недостатньо розкритими залишаються питання щодо заходів забезпечення контролю фінансових результатів підприємства.

© Халімон М. В., 2014